

Mr. Amel REDŽIĆ

JU Arhiv Unsko-sanskog kantona Bihać
amel.redzic1109@gmail.com

Stručni rad/Professional article

UDK/UDC: 930.25:331(084)(497.6 Bihać)616.9*Covid-19

ORGANIZACIJA I ODRŽAVANJE IZLOŽBI ARHIVA UNSKO-SANSKOG KANTONA ZA VRIJEME PANDEMIJE

Apstrakt: Arhiv Unsko-sanskog kantona kao javna ustanova uglavnom se bavi preuzimanje, čuvanjem i sređivanjem arhivske građe koja je od posebnog značaja za Unsko-sanski kanton, odnosno državu Bosnu i Hercegovinu. Usljed trenutne situacije izazvane pandemijom koronavirusa COVID-19, koja vlada u svijetu rad svih arhiva u Bosni i Hercegovini je poprilično otežan i ograničen. Kulturni aspekt rada Arhiva Unsko-sanskog kantona, koji obuhvata organizovanje izložbi u povodu značajnih događaja i datuma iz naše prošlosti je jedan od bitnijih segmenata rada samog Arhiva. Međutim, usljed kompletne situacije izazvane korona virusom, donedavno su sve ustanove kulture bile dosta ograničene na tom polju rada, ali stanje se poboljšava. U radu će biti predstavljeni izazovi, poteškoće sa kojima se suočio Arhiv u radu za vrijeme pandemije, te kako su prevaziđene te poteškoće. Osim toga u radu će biti predstavljen način na koji je Arhiv Unsko-sanskog kantona organizovao i prezentovao izložbe za vrijeme pandemije COVID-19.

Ključne riječi: *Pandemija COVID-19, rad Arhiva USK-a za vrijeme pandemije, organizovanje i održavanje izložbi za vrijeme pandemije.*

ORGANIZATION AND HOLDING OF EXHIBITIONS IN THE ARCHIVES OF THE UNA-SANA CANTON DURING THE PANDEMIC

Abstract: *The Archives Una-Sana Canton as an public institution is mainly engaged in taking over, storing and arranging archival material that is of special importance for the Una-Sana Canton, and Bosnia and Herzegovina. Due to the current situation caused by the pandemic of the COVID-19 virus, which reigns in the world, the work of all archives in B&H is quite difficult and limited. The cultural aspect of the work of the Una-Sana Canton Archives, which includes the organization of exhibitions on the occasion of significant events and dates from our past is one of the most important segments of the work of Archives itself. However, due to the complete situation caused by the corona virus, until recently, all cultural institutions were quite limited in that field of work, but the*

situation is improving. This paper will present the challenges, difficulties that the Archive faced in its work during the pandemic, and how these difficulties were overcome. In addition, the paper will present the way in which the Una-Sana Canton Archives organized and held exhibitions during the COVID-19 pandemic.

Key words: *COVID-19 pandemic, work of the Una-Sana Canton Archives during the pandemic, organization and holding of exhibitions during the pandemic.*

Uvodne napomene

Godine 2020. i 2021. koje su obilježene pandemijom korona virusa i globalnom reorganizacijom života, bit će zapamćene kao posebne. Novi koronavirus koji je prvi puta prijavljen u Kini rezultirao je strahovitim izbijanjem na globalnoj razini, prijeteći milijunima ljudskih života. Bio je to, i dalje je, izazov bez presedana za čovječanstvo, zbog velikih socijalnih i političkih potresa koji su se ovih godina desili, a čije će se posljedice još dugo sanirati. Od početka globalnog širenja epidemije bolesti COVID-19 provedena su brojna istraživanja o utjecaju epidemije na kulturni i kreativni sektor. Istraživanja su utvrdila drastičnu pogođenost kulturnog sektora zbog mjera fizičkog distanciranja, zatvaranja prostora za kulturu, otkazivanjem kulturnih događanja ili ograničavanjem broja sudionika na javnim okupljanjima.¹ Drugim riječima, pandemija korona virusa nanijela je ozbiljnu štetu ustanovama kulture širom svijeta.

Utjecaj pandemije na kulturne institucije

Ustanove kulture poput arhiva, muzeja i biblioteka stubovi su na kojima počiva opstojnost same države, te kulture naroda i građana koji u njoj žive. Iako su u velikoj mjeri mnoge planirane aktivnosti bile otkazane ili odgođene pronađeni su načini da se ostane u doticaju sa javnošću. U ovo vrijeme vanredne situacije kada su uobičajena mjesta za aktivnosti ustanova kulture bila zatvorena,

---

¹ „Od početka globalnog širenja epidemije bolesti COVID-19 uzrokovane virusom SARS-CoV-2 širom svijeta provedena su brojna istraživanja o utjecaju pandemije na kulturni i kreativni sektor. Istraživanja su imala različite geografske i umjetničke obuhvate, ali bez obzira na istraživački fokus, sva utvrđuju drastičnu pogođenost kulturnog i kreativnog sektora – vezanim mjerama fizičkog distanciranja, zatvaranja prostora za kulturu (muzeja, galerija, kazališta, kino dvorana, koncertnih dvorana, kulturnih centara i sl), otkazivanja kulturnih događanja (koncerata, izložbi, kazališnih predstava, filmskih projekcija, festivala i sl) ili ograničavanja broja sudionika javnih okupljanja.“ Grupa autora, *Utjecaj pandemije COVID-19 i zagrebačkog potresa na OCD-e u savremenoj kulturi i umjetnosti*, Biblioteka „Kultura nova“, Zagreb 2020, 7. (dalje: G. autora, *Utjecaj pandemije COVID-19*).

na prvi pogled, činilo se da duže vrijeme javnost neće moći uživati u aktivnostima ustanova kulture. Trebalo je pronaći nove načine kako se obratiti publici u izolaciji, ali i nove aktivnosti koje mogu pomoći općem društvenom oporavku. No, na sreću kao i mnoge druge djelatnosti (obrazovanje, muzika) i polja ljudskog stvaralaštva, aktivnosti su se preselile na online platforme. Pokazale su kulturne institucije spremnost za osmišljavanje i uspostavljanje novih pristupa i rješenja kojima se na adekvatan, učinkovit, dovitljiv i brz način odgovara na krizu.² Prelazak na online platforme i digitalizacija kulture, te korištenje drugih elektroničkih medija nisu prošli bez poteškoća. Ponajprije zbog nemogućnosti da se sve aktivnosti prenesu u digitalnu sferu i zbog činjenice da još uvijek veliki broj građana ne koristi internet i druge elektroničke medije.

Prelazak na online platforme donio je sa sobom još jednu zanimljivu okolnost. Pored negativnih učinaka pandemije na kulturu mogu se primjetiti i pozitivni učinci. Jedan od tih pozitivnih učinaka je povećano zanimanje za čitanje knjiga.³ Ljudi koji prije nisu dolazili na izložbe, predavanja i druge kulturne aktivnosti sad se pojavljuju u većem broju.⁴ Razlozi za ovu okolnost su različiti. Mnogi ne vole satima stajati u redu ispred muzeja, galerija i sl, ne vole se probijati kroz uske prostore s gužvom, jer nema ograničenja za posjetitelje. Higijenski koncepti razvijeni tokom pandemije pokazali su da postoji i drugi način. Da se više ne mora probijati kroz gužve, da se može kretati po prostorijama na dovoljnoj udaljenosti od ostalih posjetitelja.⁵

U situaciji kada su fizička distanca, zatvaranja prostora, otkazivanja, razna druga ograničenja postali novo normalno pokazalo se da kultura kao pokretač društvenih interakcija može pomoći općem društvenom oporavku, da u

² „Treća perspektiva pak ukazuje na otpornost kulturnog sektora, njegove upravljačke sposobnosti prilagodbe organizacijskog i programskog djelovanja uvjetima i mjerama ponašanja, te spremnost za osmišljavanje i uspostavu novih pristupa i rješenja kojima se na adekvatan, učinkovit, dovitljiv i brz način odgovara na krizu. Tako se jedan od glavnih paradoksa trenutne pandemije ogleda upravo na kulturnom sektoru, njegovoj istovremenoj krhkosti i otpornosti“. G. autora, *Uticaj pandemije COVID-19*, 9.

³ „Neke izdavačke kuće u Bosni i Hercegovini su potvrdile da se potražnja za knjigama lokalnih autora povećala u posljednjih nekoliko mjeseci i da ljudi naručuju puno internetskih knjiga jer pronalaze određenu vrstu spasa i utjehe u njima. Moglo bi se čak zaključiti da je trenutna situacija dobrodošao poticaj za polje književnosti, jer zbog mjera izolacije i nedostatka društvenih aktivnosti, želja ljudi za čitanjem se povećala.“ *Culture in times of Covid-19 or how we discovered we cannot live without culture and crativity. Impressions and lessons learnt from Covid-19*, Council of Europe, 2020, 22.

⁴ Zatvaranje muzeja u vrijeme pandemije je najbolja stvar koja se mogla dogoditi umjetnosti“ Peter Weibel za časopis Eins, <https://musermeku.org/kultur-und-corona/>.

⁵ „Svatko tko je ikada posjetio takozvanu blockbuster izložbu želio bi se odreći negativnih aspekata koji su prethodno bili povezani s takvom posjetom. Niko ne voli satima stajati u redu ispred muzeja, jer nema ulaznica za vremenske termine. I niko se ne voli probijati kroz uske prostore s gužvom i protezati se i čučati čitajući tekstove izložbi ili etikete predmeta, jer nema ograničenja za posjetitelje. Higijenski koncepti razvijeni tijekom pandemije sada su pokazali da postoji i drugi način: karte za vremenske termine znatno smanjuju vrijeme čekanja, a ograničenja prilikom ulaska na izložbe omogućavaju kretanje po sobama na dovoljnoj udaljenosti od ostalih posjetitelja.“ Peter Weibel, za časopis Eins, <https://musermeku.org/kultur-und-corona/>.

kulturi ljudi pronalaze određenu vrstu spasa i utjehe i da kultura može imati presudnu ulogu u jačanju zajednice.⁶ Suočeni sa neizvjesnom budućnošću pokazalo se da nam kultura treba više nego prije. Zbog toga treba biti zahvalan na svim kulturnim aktivnostima koje su u vrtlogu trenutka zabilježile sve što se događalo i kako su ljudi na njih reagovali. Isto tako, sva kulturna dešavanja, kao izložbe, naučna i umjetnička djela su strah, zbunjenost, paniku, tjeskobu i očaj kanalisali u kreativnost ostavivši tako autentično svjedočanstvo, zabilježivši određene trenutke, odnosno duh jednog haotičnog vremena.

Rad Arhiva Unsko-sanskog kantona za vrijeme pandemije

Početak 2020. godine donio je sa sobom jedan novi izazov, zbog kojeg je došlo do neviđene globalne reakcije na novu bolest. Cijeli svijet je stao. Mjesta koja su nekad ključala od života postala su gradovi duhova sa strogim zabranama. Dolazi do blokade gradova, zatim zatvaranja škola i drugih obrazovnih ustanova, te do ograničavanja putovanja i zabrane masovnih okupljanja.

Usljed pandemije koronavirusa COVID-19 na osnovu naredbe kriznog štaba Unsko-sanskog kantona za provođenje mjera pojačanog epidemiološkog nadzora od 12.3.2020, zbog preventivnog djelovanja i sprječavanja širenja zaraznih oboljenja Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta donijelo je naredbu. Naredbu kojom je svim javnim ustanovama, sportskim savezima, organizacijama, klubovima i udruženjima iz oblasti kulture i sporta koja djeluju na području Unsko-sanskog kantona naloženo odlaganje svih kulturnih i sportskih manifestacija i takmičenja u periodu od 13.3.2020. do 30.3.2020.⁷ Zbog nemogućnosti Arhiva da odgovori na sve epidemiloško-higijenske mjere prešlo se u određenoj mjeri na rad od kuće. Odnosno, i u takvim okolnostima u Arhivu je ostajalo dvoje uposlenika koji su bili tu na usluzi istraživačima, korisnicima, sugrađanima i drugim fizičkim i pravnim licima.

U vanrednim okolnostima kada je rad Arhiva bio otežan i ograničen odlučilo se prilagoditi novonastalim okolnostima. Donešena je odluka, a u skladu sa epidemiloškom situacijom, o skraćenom radnom vremenu i periodičnom

⁶ „Naime, mnogi ističu važnost kulture u vremenima oporavka društva u kojima ona zauzima centralno mjesto regeneracije, u kojima je kultura sredstvo i alat obnove i oporavka jer jača osjećaj pripadnosti zajednici, oblikuje identitete i raznolikost, te je centralno mjesto ostvarivanja interkulturalnog dijaloga (UNESCO i WB, 2018). G. autora, *Utjecaj pandemije COVID-19*, 9.

⁷ Aktom broj: 10-34-2992-1/20, od 12.3.2020. godine, Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta donijelo naredbu kojom se svim javnim ustanovama, sportskim savezima, organizacijama, klubovima i udruženjima iz oblasti kulture i sporta koje djeluju na području Unsko-sanskog kantona, nalaže obavezno odlaganje svih kulturnih i sportskih manifestacija i takmičenja u periodu od 13.3.2020. godine do 30.3.2020. godine. Rukovodioci javnih ustanova u oblasti kulture i sporta su u obavezi organizirati rad minimalnog broja uposlenika radi održavanja higijene i funkcije objekata.

rotiranju radnika.⁸ Radno vrijeme je ograničeno na vremenski period od 8:00 do 13:00 sati, a zaposlenici Arhiva Unsko-sanskog kantona bili su podjeljeni u dvije grupe i periodično su se rotirali. Odnosno, svaka grupa ima po 11 radnih dana u toku mjeseca. Pored toga svi zaposlenici su bili obavezni koristiti zaštitnu opremu (rukavice i maske), a svoja radna mjesta trebaju redovno dezinficirati i održavati visoke mjere higijenske zaštite. U takvim vanrednim okolnostima zaposlenici Arhiva Unsko-sanskog kantona provode uobičajene aktivnosti i poslove u radu sa registraturama, odnosno stvaraocima i imaocima građe. Ovdje je bitno naglasiti i da su posjetioci bili u obavezi da poštuju sve epidemiološko-higijenske mjere, odnosno bili su obavezni koristiti zaštitu opremu (rukavice i maske), te poštovati fizičku distancu.

Arhiv Unsko-sanskog kantona se u tim vanrednim okolnostima uglavnom bavio preuzimanjem, čuvanjem i sređivanjem arhivske građe. Tako zaposlenici Arhiva Unsko-sanskog kantona veći dio 2020. godine provode u depou na Orljanima. Pored toga radilo se i na promociji arhiva. Nastojalo se ojačati ulogu Arhiva u društvu i upoznati javnost sa radom Arhiva, ali i uslugama koje on pruža građanima. Jedan vid promocije Arhiva vršio se preko društvenih mreža, koje su u današnjem vremenu posebno popularne, najviše među omladinom, te se time nastojalo građane upoznati sa aktivnostima Arhiva, ali i na skroman način obilježiti značajnije datume koji se tiču Kantona, općina i gradova, te bitnijih datuma za državnost i prošlost Bosne i Hercegovine.

Iako su u velikoj mjeri mnoge planirane aktivnosti bile otkazane ili odgođene pronađeni su načini da se ostane u doticaju sa javnošću. Prezentacija kulturnog nasljeđa kojim raspolaže Arhiv Unsko-sanskog kantona vršila se na otvorenom u skladu sa epidemiološkim mjerama, s ciljem da se održi kontinuitet rada Arhiva kao ustanove kulture. Primjera radi, u mjesecu julu 2020. godine, kada se situacija sa koronavirusom poboljšala, kada je došlo do popuštanja epidemioloških mjera organizovana je izložba, na otvorenom, pod nazivom *70. godina Bihaća u Krajini*. Radi se o postavci novinskih naslova i priča iz lista „Krajina“, kroz duži vremenski period, u kojoj prevladavaju kulturne i sportske teme. Novinski tekstovi na izložbi govorili su o značajnijim dešavanjima na širem području Bosanske krajine od 1946. do 2016. godine. Izložbu su zajednički organizovali Arhiv Unsko-sanskog kantona i Kulturni centar iz Bihaća. Izložba je bila postavljena na otvorenom na Gradskom trgu u Bihaću uz poštivanje svih

---

⁸ Aktom broj:02/2-44-223/20, od 31.3.2020. godine, Na osnovu Naredbe Kantonalnog štaba civilne zaštite Unsko-sanskog kantona broj 15-40-4-3326-17/20 od 29.3.2020. godine, a u skladu sa aktuelnom epidemiološkom situacijom, direktor Arhiva Unsko-sanskog kantona donosi Odluku o radnom vremenu i periodičnom rotiranju radnika. Radno vrijeme u Arhivu Unsko-sanskog kantona se ograničava na vremenski period od 8:00 do 13:00 sati do daljnjeg. Zbog redukcije međusobnih kontakata, a zbog prisutnih epidemioloških rizika, radnici Arhiva Unsko-sanskog kantona, će biti podjeljeni u dvije grupe koji će se periodično rotirati, odnosno svaka grupa po 11 radnih dana u mjesecu aprilu tekuće godine.

epidemioloških mjera. Odnosno i zaposlenici, ali i posjetioci bili su obavezni koristiti zaštitnu opremu (maske), te poštovati fizičku distancu.

Prilog 1. Detalj sa izložbe “70. godina Bihća u Krajini”.

Organizacija i održavanje izložbe za vrijeme pandemije

U 2021. godini dolazi do trećeg vala koronavirusa. Epidemiološka situacija u Federaciji Bosne i Hercegovine se pogoršava i svakodnevno mijenja. Upućen je zahtjev za proglašenje stanja prirodne nesreće uzrokovane COVID-19 u Federaciji Bosne i Hercegovine.⁹ Zbog nepovoljne situacije poštrene su epidemiološke mjere. Ograničavaju se putovanja, zabranjena su masovna okupljanja, obavezno je koristiti zaštitnu opremu u zatvorenom prostoru (maske), mora se poštovati fizička distanca, ograničena su kretanja i sl. U takvim okolnostima Arhiv Unsko-sanskog kantona odlučuje da organizuje izložbu povodom 71. godišnjice Cazinske bune. Organizovanje izložbe je jedan od bitnijih kulturnih segmenata rada samog arhiva. Na taj način se prezentiraju

⁹ „COVID-19 epidemiološka situacija u Federaciji Bosne i Hercegovine je iznimno ozbiljna i zbog ubrzanog širenja virusa se pogoršava i svakodnevno dramatično mijenja. Napominjemo da ozbiljnu epidemiološku situaciju s COVID-19 imaju i zemlje okruženja, kao i zemlje EU, te stoga donose restriktivne mjere kada su u pitanju ulasci ljudi u navedene zemlje“, stoji u zahtjevu Kriznog štaba/stožera FMZ koji je upućen 17.3.2021. Odlukom s iste sjednice jučer je Federalnom štabu/stožeru Civilne zaštite upućen zahtjev za proglašenje stanja prirodne nesreće uzrokovane COVID-19 u Federaciji Bosne i Hercegovine.“ <http://vladausk.ba/v4/novost/nove-naredbe-kantonalnog-staba-civilne-zastite.unsko-sanskog-kantona/2142>.

fondovi kojima raspolaže Arhiv i daju se informacije o istim. Pored toga, na ovaj način, najprije istraživači, a potom i svi ostali imaju uvid u građu kojom raspolaže arhiv i koja bi im eventualno mogla biti od interesa za istraživanje.

Kada smo direktora Doma kulture u Cazinu i Grada Cazin upoznali sa idejom izložbe u povodu obilježavanja godišnjice Cazinske bune oni su pokazali veliko interesovanje za saradnju kako bi se održao taj događaj. Ova zainteresovanost ne treba da čudi pošto je taj događaj duboko urezan u sjećanjima stanovnika Cazinske krajine, čije je živote uveliko promjenio. Nerijetko, ni sami akteri tih historijskih događaja, koji su bili prijelomni trenuci za kasnija dešavanja koja su se vremenski mjerila decenijama, nisu bili svjesni težine odgovornosti i posljedica. Danas gledajući sa historijske distance, ti značajniji događaji podsjećaju na raskršća koja obilježavaju pojedine periode u povijesti određene ličnosti, naroda, države i svega toga zajedno.

Međutim, odmah se postavilo pitanje kako i na koji način organizovati izložbu uz poštivanje epidemioloških mjera? Predloženo je da izložba bude na otvorenom, jer je bilo dozvoljeno okupljanje većeg broja osoba na skupovima na otvorenom. Za mjesto održavanja izložbe određene su Begove kafane u Ćoralčićima, mjesto odakle je krenula Cazinska buna. Izložba na otvorenom predložena je i zbog toga da bi veći broj zainteresovanih građana mogao prisustvovati izložbi. Ipak, usljed nepovoljnih vremenskih prilika odustalo se od ideje da izložba bude na otvorenom. U traženju novog mjesta za održavanje izložbe izbor je pao na izložbeni salon Doma kulture u Cazinu, koji je veličine oko 60 m². Inače, po tadašnjim epidemiološkim mjerama u zatvorenom prostoru je moglo boraviti najviše 20 ljudi. Izložbeni salon Doma kulture u Cazinu izabran je zbog svoje veličine, jer je mogao primiti 20 ljudi u zatvorenom prostoru uz poštivanje fizičke distance.

Nakon što je odlučeno vrijeme i mjesto održavanja izložbe pristupilo se izradi same izložbe. Pripremljena je na osnovu građe koju Arhiv Unsko-sanskog kantona posjeduje. Riječ je o veoma vrijednoj građi koju je Arhiv Unsko-sanskog kantona preuzeo 2002. godine od Federalne obavještajne službe nakon skidanja tajnosti sa UDB-inog arhiva. Riječ je o građi koja se sastoji od 7 arhivskih kutija, sa preko 2.000 dokumenata. Cilj izložbe je bio, uz pomoć ove građe, svim posjetiocima približiti sva dešavanja koja su se dogodila 6. maja 1950. godine. Pored toga napravljene su pozivnice za predstavnike lokalnih i kantonalnih vlasti, za ostale kulturne institucije Kantona, ali i direktore škola. Osim toga napravljeno je nekoliko promotivnih plakata koji su bili istaknuti ispred Doma kulture u Cazinu, na oglasnoj tabli Grada Cazina i drugim mjestima. Planirano je bilo da na izložbu dođu i sami sudionici bune, te da se obrate posjetiocima i da iznesu svoja iskustva, ali i lična viđenja bune. Ovaj segmenat bi izložbi donio još veću vrijednost. Međutim, pošto je riječ o starijoj populaciji zbog straha od pandemije korona virusa nisu došli na izložbu.

Izložba je otvorena 6. maja 2021. godine u povodu 71. godišnjice Cazinske bune pod nazivom *71 godina Cazinske bune - Dokumenti, svjedočenja, fotografije* u Domu kulture u Cazinu uz poštivanje svih epidemioloških mjera.

Naime, već ranije su svi zainteresovani posjetioci bili obavješteni da su obavezni prilikom dolaska na izložbu koristiti zaštitnu opremu (maske), te poštovati fizičku distancu. Osim toga Arhiv Unsko-sanskog kantona i Dom kulture u Cazinu obezbjedili su svim posjetiocima maske, koje su mogli preuzeti na ulazu u izložbeni salon. Ulaz je bio besplatan. U narednih 20 dana izložba je bila postavljena u Domu kulture u Cazinu i svi zainteresovani su mogli doći i pogledati je. Cazinska buna se dogodila 6. maja 1950. godine, te se ovaj datum u skladu sa odlukom Gradskog vijeća Cazina obilježava kao dan sjećanja na žrtve Cazinske bune. Izložbu je otvorio Jusuf Bajrektarević, savjetnik gradonačelnika Cazina za kulturu, a posjetiocima se obratila i direktorica Arhiva Unsko-sanskog kantona koja je govorila o zbirci dokumenata Cazinska buna, ali i o samom Arhivu Unsko-sanskog kantona. O samoj izložbi govorio je autor izložbe, te je održao kraći historijski čas. Izložba je bila koncipirana hronološki i govorila je o uzrocima bune, samoj buni, vođama bune, likvidacijama, suđenjima i iseljavanju stanovništva u Srbac.

Prilog 2. Detalj sa izložbe „71. godina Cazinske bune.
Dokumenti, svjedočenja, fotografije“.

Bitno je napomenuti da je napravljena ista izložba i u digitalnom formatu. Napravljena je u slučaju ako bi došlo do pooštravanja mjera i ako bi se izložba morala otkazati, da bi je svi zainteresovani unatoč otkazivanju mogli pogledati. Jednostavno moralo se biti spremno da se i u takvim vanrednim okolnostima uspostavi novi pristup i rješenje. Pored toga na izložbu su bile pozvane i medijske kuće koje su napravile i priloge o izložbi. Dodatno su informisali javnost o otvorenju izložbe, i da je ista otvorena narednih 20 dana.

Prisustvo medija od velikog je značaja, prvenstveno poslužili su kako promociji same izložbe tako i samog Arhiva. Prikazano je u medijima kako je Arhiv i unatoč teškoj razdoblju institucija koja organizuje kulturna dešavanja i koja je veoma značajna za istraživače kako u historijskom, tako i u naučnom, kulturološkom i obrazovnom segmentu.

Izložba je protekla u najboljem redu uz veliku posjećenost. Naime, izložbu je u narednim danima posjetio veliki broj građana grada Cazina. Razlozi za veliku posjećenost su: promocija putem medija, i činjenica da je ovaj događaj duboko urezan u sjećanjima stanovnika Cazinske krajine čije je živote uveliko promjenio, što su ljudi u kulturnim dešavanjima pronašli određenu vrstu spasa i utjehe nakon raznih epidemioloških mjera, ograničenja i zatvaranja. Nakon svega navedenog može se konstatovati da je organizovanje i održavanje izložbe u vremenu pandemije bilo i više nego uspješno. Zbog toga Arhiv Unsko-sanskog kantona ima u planu i naredne godine uz podršku Grada Cazina postaviti izložbu na otvorenom u Ćoralićima, Šturliću, Tržcu i Liskovcu, odakle je bio najveći broj ustanika i odakle je ustanak i pokrenut.

Zaključak

Polazeći od činjenice da su ustanove kulture poput arhiva, muzeja i biblioteka stubovi na kojima počiva povijest same države, te kulture naroda i građana koji u njoj žive. Od izuzetne je važnosti da i unatoč vanrednim okolnostima ove institucije budu pokretač društvenih dešavanja. Trebalo je pokazati spremnost za osmišljavanje i uspostavljanje novih pristupa i rješenja kojima se na adekvatan, učinkovit, dovitljiv i brz način odgovara na krizu. Iako su u velikoj mjeri mnoge planirane aktivnosti bile otkazane ili odgođene pronađeni su načini da se ostane u doticaju sa javnošću.

U vanrednim okolnostima kada je rad Arhiva bio otežan i ograničen odlučilo se prilagoditi novonastalim okolnostima. Donešena je odluka, a u skladu sa epidemiološkom situacijom, o skraćenom radnom vremenu i periodičnom rotiranju radnika. Na ovaj način Arhiv unatoč pandemiji korona virusa vrši uobičajene aktivnosti i na usluzi je građanima kantona. Pored toga nastojalo se ojačati ulogu Arhiva u društvu i upoznati javnost sa radom Arhiva, ali i uslugama koje on pruža građanima. S toga jedan vid promocije vršio se preko društvenih mreža, koje su u današnjem vremenu posebno popularne, naročito među omladinom. Isto tako vršila se prezentacija kulturnog naslijeđa kojim raspolaže Arhiv Unsko-sanskog kantona u vidu promocija i izložbi, a u skladu sa epidemiološkim mjerama, s ciljem da se održi kontinuitet rada Arhiva kao ustanove kulture. Unatoč izazovima i poteškoćama uspješno je organizovana i održana izložba povodom 71. godišnjice Cazinske bune za vrijeme pandemije COVID-19. Ukazala je ova izložba na šta sve treba obratiti pažnju kako bi se najjednostavnije i najefikasnije održala izložba. Iskustva i saznanja prikupljena prilikom organizovanja i održavanja izložbe mogu poslužiti kao kvalitetna

podloga za učenje kako bi se u budućnosti učinkovito odgovorilo, ublažilo ili prilagodilo vanrednim okolnostima.

S obzirom na fondove i zbirke koje čuva u svom depou, Arhiv Unsko-sanskog kantona zasigurno će nastaviti rad u kulturno-obrazovnom pogledu i javnosti ponuditi još mnogo izložbi i publikacija raznovrsnih tematika unatoč vanrednim okolnostima.

Summary

Starting from the fact that cultural institutions such as archives, museums and libraries are the pillars on which the survival of the state itself rests, and the culture of the people and citizens who live in it. It is extremely important that, despite the extraordinary circumstances, these institutions be the initiator of social events. It was necessary to show readiness to devise and establish new approaches and solutions that respond to the crisis in an adequate, efficient, ingenious and fast way. Although many of the planned activities were largely canceled or postponed, ways were found to keep in touch with the public.

In extraordinary circumstances, when the work of the Archive was difficult and limited, it was decided to adapt to the new circumstances. A decision was made, in accordance with the epidemiological situation, on shortened working hours and periodic rotation of workers. In this way, the Archive, despite the corona virus pandemic, carries out its usual activities and is at the service of the citizens of the canton. In addition, efforts were made to strengthen the role of archives in society and to acquaint the public with the work of the Archives, but also with the services it provides to citizens. Therefore, one type of promotion was carried out through social networks, which are especially popular nowadays, especially among the youth. There was also a presentation of the cultural heritage available to the Una-Sana Canton Archives in the form of promotions and exhibitions, in accordance with epidemiological measures, in order to maintain the continuity of the Archives as a cultural institution. Despite the challenges and difficulties, an exhibition was successfully organized and held on the occasion of the 71st anniversary of the „Cazinska buna“ (eng. „Cazin Rebellion“) during the COVID-19 pandemic. This exhibition pointed out everything that needs to be paid attention to in order to hold the exhibition in the simplest and most efficient way. Experiences and knowledge gathered during the organization and holding of the exhibition can serve as a quality basis for learning in order to effectively respond, mitigate or adapt to extraordinary circumstances in the future.

Given the fund and collection it keeps in its depot, the Una-Sana Canton Archives will certainly continue to work in terms of culture and education and offer the public many more exhibitions and publications on various topics despite the extraordinary circumstances.